



Merovingische goudmunten, geslagen te Namen



schaal 3/4

vz.: NAMUCO FIT
 geslagen te Namen
 kz.: GODUMARUS

gouden triens, 1,25 g
periode: 600-610

vz.: NAMUCO FIT
 geslagen te Namen
 kz.: GODUMARUS MO
 monetarius Godumarus

gouden triens, 1,11 g
periode: 610-620

In twee veilingen werden in de voorbije maanden deze vrij zeldzame merovingische munten, gouden triensen ($\frac{1}{3}$ solidus), geslagen te Namen, aangeboden. Een prachtige aanleiding om deze muntslag toe te lichten.

Wat is er speciaal aan deze twee munten?

- De twee munttypes horen perfect binnen de chronologische types in de Maasstreek.
- De munten van monetarius Godumarus waren onbekend.
- Monetarius Godumarus ondertekent hier uitzonderlijk op twee verschillende en chronologisch zich opvolgende munttypes.

Merovingische periode

De volksverhuizingen door Europa van de 4^{de} tot de 6^{de} eeuw en menige twisten hebben uiteindelijk geleid tot het grote rijk van Clovis. De Franken, komende van over de Rijn, vestigden zich in wat nu ongeveer België is met als hoofdstad Doornik. Clovis versloeg de Romeinen bij Soissons in 486 en de Alemannen bij Tolbiac (nu Zülpich, Duitsland) in 496 waarna hij zich bekeerde tot het christendom en zich liet dopen. De slag bij Vouillé in 507, waar hij de Visigoten versloeg, was één van zijn grootste prestaties.

Clovis stierf in 511 en zijn rijk werd verdeeld onder zijn vier zonen, doch uiteindelijk werd het grootste gedeelte toch als één geheel geregeerd. Het was bijna 250 jaren later dat Pippijn III, zoon van Karel Martel, het versnipperde rijk verenigde en met zijn zoon Karel de Grote werd het centrale gezag volledig hersteld, ook voor de muntslag die uniform werd over het ganse rijk.

Maar hoe zit het nu met de munten van deze merovingers?

Vanaf het einde van de 5^{de} en het begin van de 6^{de} eeuw ontstonden de munten van de merovingers of de eerste georganiseerde Franken. Deze munten waren een voortzetting van de Romeinse en/of Byzantijnse traditie waarbij men de gouden munten, de solidus en de triens, de zilveren siliqua en de bronzen munten imiteerde. In het begin van de 6^{de} eeuw was het Frankische rijk sterk bezaaid met vele kleine autonome staatjes met hun eigen rechten en plichten. Het bestuur was zeer feodaal waarbij de lokale zelfstandigheid duidelijk aanwezig was. De lokale heersers hadden hun verplichtingen ten aanzien van het centrale gezag zoals belastingen betalen. Het betalen van belastingen en grote geldtransacties zullen meer hebben plaats gevonden in de centra waar er commerciële bedrijvigheid was. Dit moge onder andere een aanleiding geweest zijn waarom in deze centra munten op hun naam zijn geslagen.

In deze massa van lokale besturen en locaties ontstond het eigen initiatief van het aanmaken van munten. Deze lokale muntslag, vanaf het midden van de 6^{de} eeuw, was enkel gebaseerd op gouden munten waarbij de muntplaats, de naam van de heerser en/of monetarius werden vermeld. Op het einde van de 7^{de} eeuw (na 675) verdween het goud en werd vervangen door een zilveren denarius. Het vervolg was de Karolingische periode met een zeer centraal bestuurde muntslag op basis van de zilveren Karolingische denarius. Enkel in de beginperiode was er een zeldzame aanmuntning van enkele solidi.

Was Namen dan een commercieel centrum?

Er gebeurde in deze periode intensief handel tussen Zuid- en Noord-Europa door gebruik te maken van de rivieren: van Rhône/Saone naar de Maas of via de Moezel naar de Rijn. Zoals ook de kaart van Peutinger weergeeft zijn de belangrijkste nederzettingen aan de Maas in onze streken in stroomafwaartse volgorde: Dinant, Namen, Hoei, een nog onbekende plaats en Maastricht. Deze steden hadden tevens contact en nauwe banden met de commerciële centra in Nederland in het Maas-Rijngebied zoals Wijk-bij-Duurstede en Tiel. Deze centra dreven onderling handel en er ontstonden contacten op allerlei gebieden. Sommige van hun munttypes zijn zelfs zeer gelijkend en typisch voor de Maasstreek.

Op de munten uit onze Maasstreek staat op de voorzijde een buste (chronologisch evoluerend naar meer figuratieve weergaven) met de naam van de plaats waar de munt werd geslagen én op de keerzijde is er een kruis boven een wereldbol omringd met de naam van de 'monetarius'. De functie of betrokkenheid van de monetarius bij

deze muntslag is mij nog steeds niet duidelijk. Hoogstwaarschijnlijk moest hij borg staan voor de kwaliteit van de munten maar of hij nu zelf de munten heeft aangemaakt en/of de opdracht gaf deze te slaan is niet zeker. Wel weten we dat eenzelfde monetarius gelijkbeeldige munten heeft geproduceerd op zijn naam in meerdere muntplaatsen. Hij was blijkbaar een reizende 'functionaris', waarschijnlijk in dienst of voor rekening van het centrale gezag?

Wat betekende de muntslag te Namen?

Namen kende een vrij ruime merovingische muntslag. Over hoeveel en wanneer er werd gemunt is niets bekend. Meerdere monetarii waren er actief:

Teudcharius (toeschrijving is onzeker)

Tullius












Adeleus

Audomarus

Bertelandus

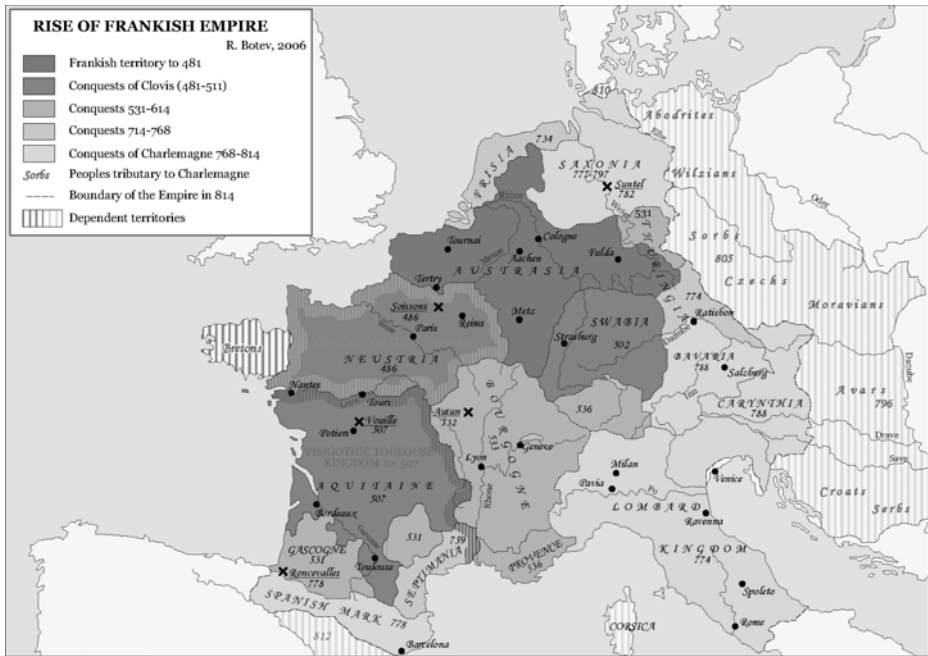
Monetarius Godumarus is nieuw in deze rij van monetarii in Namen en zelfs nu met twee bekende munttypes die volledig thuishoren binnen de gekende stijlen van de Maasstreek, zoals hieronder wordt aangetoond.

In onderstaande tabel worden drie munttypes, die karakteristiek zijn voor de Maasstreek, voor verschillende plaatsen weergegeven in chronologische volgorde. De datering van de muntslag van monetarius Godumarus is vrij precies te maken.

Periode:	600 – 610	610 – 630	620 – 660/5
Namen			
Dinant		----	
Hoei			
Maastricht			

Het dateren van deze munten wordt een stuk eenvoudiger daar Godumarus twee verschillende munttypes heeft nagelaten en wij bijgevolg mogen aannemen dat hij rond de transitieperiode van beide stijltypes actief was. Beide munten dateren uit de periode 600-620, en vermoedelijk geproduceerd omstreeks 610. Met deze stellingname zou dit betekenen dat Godumarus de vroegst gekende monetarius is voor Namen.

Hugo Vanhoudt



De uitbreiding van het Frankische rijk



*Het doopsel van Clovis, schilderij van de Meester van Sint-Gilles (rond 1500)
Olie op paneel, 61,5 x 45,5 cm
National Gallery of Art, Washington D.C.*